

Pomen koncerta? Glasbeni kritiki bodo izpregovorili svojo besedo, učiteljstvo in javnost si bosta ustvarila svojo sodbo, a mla-

dostnih sil poln UPZ bo vztrajal v svojem poletu tudi vnaprej!

Vir.

Kako se godi učitelju

Beograjska »Pravda« od 25. decembra 1937 prinaša pod naslovom »Za napredek našega šolstva« sledeči zanimivi članek Budimira Stojanovića, ki ga zaradi njegove pomembnosti v celoti ponastiskujemo.

Niz vprašanj in problemov je, ki močno težijo ljudsko šolo, odnosno učitelja, ki se muči po zakonitih vaseh z nepisanimi kmetom, občinskimi stražniki, napudranim tajnikom in predsednikom občine. Ker se ne more z njimi izenačiti ter jim ob vsaki priliki izkazovati usluge materialnega ali moralnega značaja, postaja učitelj ovira, na katero streljajo vsak dan z različnimi paragrafi, sumničeni in tožbami. Ti paragrafi so zbrani iz vseh mogočih zakonov, a najmanj jih je iz zakona o narodnih šolah. Odtod tudi naslov tega članka.

Iz najnovejšega akta neke občine naj citiram dopis, opremljen s pečatom in podpisom predsednika in tajnika. Ta dopis ni samo slučajno zašel v neko državno ljudsko šolo, nego se je naravnost zagnal na upravitelja šole: »V smislu § 381. starega kazenskega zakona se opominjate, da svojemu služitelju javite, da osat in ostali plevel, ki se nahaja v dvorišču, tekem 5 dni, računano od danes, očisti ter o tem obvestite podpisano upravo.

Obvestiti je torej treba občino v določenem času, ker § 381. je neusmiljen in pravi: »z zaporom od 1 do 3 dni se kaznuje: 1. Kdor ne bi očistil črepij in trave na svojem ali občinskem zemljišču, ko se mu to ukaže, 2. Kdor ne bi očistil gosenic, ko to oblast odredi.

Zakon je zakon in ako šolski upravitelj ne ugodí tej odredbi, bo moral mirne duše odsedeti v občinskem zaporu ravno 3 dni in prav toliko noči. Končno ni za občinsko oblast prav nikakršna težkoča, izvajati nezakonite namere, kajti pred 3 leti so zaprli nekega učitelja, ki je po utrudljivem delu na šoli šel na sprehod po polju.

Stvar je zelo interesantna. Razumevanje in tolmačenje zakona je poverjeno tajniku, ki pod pritiskom svojega predpostavljene, v tem primeru predsednika občine, mora izvrstati in prikriti vse zakonske odredbe in predpise. Saj menda ni brez vzroka nastal pregovor, da kar kak občinski tajnik zameša in zaplete, ne more popraviti 10 advokatov. Ako je pa vmes še osebnost mržnja tajnikova napram učitelju, tedaj se to še prav posebno komično zasuka, ker ti dve osebi nimata nikakih sličnosti niti v delu, niti v izobrazbi, in tudi ne v morali.

Vse do aprila letošnjega leta se je nestrpnost med predsednikom in šolskim upraviteljem lahko nekako razumela, ker je vzdrževanje šole prišlo večkrat v tak položaj, da ni bilo denarja niti za kredo. Sedaj so odnosi med šolo in občino povsem neznatni; nekaj pa vendarle obstoji v teh odnosih, kar se več ne tretira z zakonom o narodnih šolah, nego s paragrafi kazenskega zakona. Pod streho občinskega sodišča skriva predsednik svojo anonimnost in skuša ob raznih prilikah pokazati svojo nestrpnost napram učitelju, sicer vedno »zakonitim« potom, toda neresnost takega poslovanja se vidi že na prvi pogled. Predsednik odreja učitelju dela na vsaki poti, ki jo mora posuti s peskom in očistiti kamena z motivacijami: »Kdor hodi po tej cesti, naj jo tudi spopolnjuje«. Nadalje pošilja občinskega stražnika (pandurja) s spiskom, da plača učitelj 25 din za vsako stražo; ista straža pa se pojavlja kot »priča« v vseh predstavah in tožbah kot »neovrtni« argument proti učitelju. Ko starši, ki ne pošiljajo svojih otrok v šolo, zbirajo podpise proti učitelju, da ves ta elaborat dostavi ministru prosvete, je v vrstah teh podpisnikov povsem naravno

tudi občinska straža (pandur). Med podpisniki so včasih tudi taki, ki sicer ne odobravajo predsednikovega postopanja, toda so se kot nepisani znašli v vrstah podpisnikov. Tako borbo proti učitelju vodi večkrat predsednik občine, ki z močjo svojega položaja najde vendarle kakšnega somišljenika v vrstah svoje rodbine ali pa v vrstah občinske straže. Oni bodo slepo branili predsednika občine pri vseh njegovih prestopkih in nepravilnostih, ki jih vsak dan dela. Nikoli ne bodo mislili na to, da je nekoga v vasi nameril z revolverjem, na onega streljal, a tretjemu razbil z gorjačo glavo.

Tako stališče napram državnemu uradniku ustvarja slabo atmosfero ravno v šoli, ker učitelj mora pod zelo težkimi pogoji braniti svojo avtoriteto, ki se tako brezsmiselno ruši, a misliti mora tudi na mirnost in ustaljenost v svojem vzgojnem delu. Ampak tudi pri delu v šoli mora učitelj večkrat pokukati skozi okno, da se skrije pred zalezovalci.

Koliko te »zakonite« mržnje se lahko uporablja, naj služi še ta primer slučajno potegnjene izmed drugih: Vaški občinski svetovalec je na osnovi zakona določil učitelju edino pot od šole do mesteca, s striktno naredbo, da po drugih cestah, ki vodijo skozi vas,

Drugi balkanski kongres za zaščito mladine

Glavna redna skupščina Jugoslovanske Unije za zaščito dece, ki se je vršila v decembru preteklega leta, je bila deležna velike pozornosti tako od strani javnosti kakor tudi državne uprave. Skupščini je osebnost prisostvovala Nj. Vel. kraljica-Mati Marija, minister prosvete g. D. Magarašević in minister za socialno politiko g. D. Cvetković.

Iz tajnikovega poročila je razvidno, da je v Uniji včlanjenih 206 društev, ne vstevši podružnice. Delo v preteklem letu je bilo posvečeno izvedbi kolaboracije med središčno upravo in banovinskimi sekcijami Unije. Delo je razdeljeno na referate, odnosno odseke, in sicer: odsek za mednarodno sodelovanje, odsek za pomoč po fotokartah, ekonomsko-finančni odsek, odsek za poštne znamke, odsek za strokovni tisk in propagando, odsek za statistiko, odsek za zakonodajstvo in odsek za strokovno-instrukтивne posle, odsek za organizacijo »Dečjih dni« in odsek za strokovne kongrese in razstave.

Jugoslovanska Unija je član mednarodne Unije za zaščito dece v Zenevi, s katero je v stalnem stiku. Na lanskoletnem zasedanju v Zenevi je bil tudi delegat Jugoslovanske Unije g. univ. prof. dr. Kostić, ki je izčrpno informiral prisotne o položaju zaščite otrok in mladine v Jugoslaviji. Na to zasedanje so poslane delegatke Bolgarija, Francija, Anglija, Italija, Grčija, Irska, Litva, Holandija, Poljska, Madžarska, Švica, Turčija in Rumunija.

Jugoslovanska Unija je sodelovala na drugem mednarodnem kongresu za zaščito otrok v Rimu, ki je bil od 23. do 26. septembra preteklega leta. Za zaščito otrok je v preteklem letu storila mnogo tudi v pogledu direktne pomoči mladini, bodisi preko mednarodne Unije v Zenevi ali pa s prirejanjem počitniških kolonij in letovanj, ki so se vršila smoteno in pod strokovnim nadzorstvom. Sredstva si je nabavljala Unija potom poštne znamke za zaščito dece, z loterijo in volili. Raznim društvom je bilo izdano podpore v iznosu 160.000 din za postavljanje novih mladinsko-zaščitnih domov, nabavo inventarja itd. Prirejali so se tudi dečji dnevi po vsej

ne sme iti. In ker je bila tudi šola izven vasi, je potem povsem razumljivo, da ni mogel učitelj niti spoznati vasi, v kateri je služboval, ne glede na svobodo gibanja, ki mu kot človeku pripada in ki mu jo zagotavljajo državni zakoni.

Nastevanje takih in drugih primerov postaja brezpredmetno, ako se dopušča, da se z različnimi paragrafi brez zakonite moči še nadalje ovirata delo in red v šoli. Učitelj je duša šole. Ako se torej njega omalovažuje, preganja in žali s tako brutalno mržnjo, tedaj postaja učitelj vse drugo, samo ne to, kar je njegov pravi smisel.

Po vsem navedenem je bil učitelj žrtev, ker je ostal nezaščiten v svoji svobodi in pri svojem delu. Z denunciacijami in podtikanji se ga je dnevno napadalo, a pomoči mu ni nudil niti en paragraf.

Učitelj se še ni nikoli skrival pred resnično krivdo in pravico zakonom, ampak če se uporabljajo paragrafi iz starega kazenskega zakona, tedaj mora učitelj iskati pravno zaščito, ki je jasno podčrtana z določili šolskega, državlanskega, kazenskega in sodnega zakona. Energično je treba nastopiti proti takim postopkom raznih občinarjev, ker je to v interesu šole same, ki mora ostati nedotaknjena in svetla. Ako se dopušča, da predsedniki, pandurji, tajniki in občinski svetovalci še nadalje vršijo neko »nadzorno oblast« nad učiteljstvom, da jim pretijo z različnimi paragrafi iz vseh mogočih zakonov in da jih omalovažujejo in denuncirajo na vsakem kraju in ob vsaki priliki, tedaj se s tem dela zelo slaba usluga tako učitelju kakor šoli.

državi. Unija izdaja edini jugoslovanski strokovni mladinsko-zaščitni list »Narodni ped-mladek«.

Drugi balkanski kongres za zaščito otrok in mladine se bo vršil v mesecu oktobru tega leta. V zvezi s tem kongresom se pripravljata tudi velika mladinsko-zaščitna razstava. Predpriprave za kongres in razstavo so v polnem teku. Odbor je do sedaj izdal podrobni program na osnovi zaključkov prvega balkanskega kongresa, ki se je vršil v Atenah. Glavne teme, o katerih se bo na kongresu razpravljalo, so: 1. zaščita vaske dece in 2. formiranje socialno-medicinskega osebja za zaščito otrok. S tem programom soglašajo tudi Unije vseh balkanskih držav, kakor tudi mednarodna Unija v Zenevi. Ob zgoraj navedeni temi sta razdeljeni na 50 poudarnih referatov, ki jih bodo podali strokovnjaki na mladinsko-zaščitnem polju v balkanskih državah. Tik pred kongresom pa se bo vršila sedma konferenca mednarodnega združenja za preventivno pediatrijo.

Splošne vesti

— Učiteljski dom v Ljubljani je izdal doslej za šolske proslave dve brošuri: Vidov dan in Praznik zedinjenja. Obe brošuri je razposlalo načelstvo na vse ljudske šole naše banovine. Uporabo je priporočil prosvetni oddelek kraljevske banke uprave. Mnogi tovariši šolski upravitelji so nakazali 4 din za brošuro. Vsa čast jim! Mnogi so brošuro vrnil. Ker ima načelstvo Učiteljskega doma z izdajo brošur občutne stroške, prosimo vse one tov. šolske upravitelje, ki še niso nakazali pripadajočega zneska, da to store v najkrajšem času. S tem omogočijo, da bo Učiteljski dom nemoteno lahko pristopil k ureditvi 3. brošure šolskih proslav.

— SRESKA UČITELJSKA DRUŠTVA, ki so v zaostanku nakazil članarine, naj se drže pravilnika o blagajniškem poslovanju in naj to čimprej nakazejo sekcijki blagajni. Ako ne bo v tem pogledu točnosti in reda, bo sekcija primorana, da objavi listo nerednih društev-plačnikov. Tudi v tem primeru nujno prosimo.

Uprava.

— Na Novega leta dan sta se poročila pri Gospe Sveti na Koroškem tov. Lužnik France iz Gor. Lendave s tovarišima Ivanom Zgankovo iz istega kraja. Mlademu tovariškemu paru želimo vso srečo.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I »Istra« štev. 1. od 7. januarja prinaša pod naslovom »Važno za učitelje iz Julijske krajine« ponatis dveh predlogov JUU za finančni zakon 1938/1939. in »Učiteljskega tovariša«. V celoti sta ponatisnjena predloga »Priznanje kontraktualne službe« in »Nostrifikacija učiteljskih diplom«. List oba predloga še nadalje utemeljuje in tudi dostavlja: Predsedstvu JUU moramo biti resnično hvaležni, da je stavilo oba predloga v navedeni obliki in želimo, da bi naše zvezno vodstvo od svoje strani podpiralo oba predloga.

— I »En prosvetne službe«. Pod tem naslovom priobčuje celjska »Nova doba« od 7. I. sledeče: Razveljavljen je ukaz o upokojitvi učitelja Leopolda Kopača v Slovenjem Gradcu. Imenovanje sreskega šolskega nadzornika v Ptuj Martin Sterka za učitelja na narodni šoli v Ptuj je razveljavljeno in je sedaj Martin Sterk premeščen kot sreski šolski nadzornik v Krško. Prav tako je razveljavljeno imenovanje sreskega šolskega nadzornika Anto-

Razstava bo prirejena v prostorih beograjskega velešaja. Vsaka balkanska država bo dobila za aranžiranje razstave svoj paviljon. Za to razstavo se je pričelo že v vseh državah, ki bodo sodelovale, z velikimi pripravami. Naša država stoji v tem pogledu pred veliko nalogo, ki obstoja v tem, da bo morala pokazati osnove, delo in organizacijo jugoslovanske zaščite otrok in mladine. Na tej razstavi bodo prikazani uspehi in delo vseh činiteljev v naši državi, ki delajo na katerem koli polju otroške zaščite. Za to bodo sodelovale privatne, državne in samoupravne korporacije.

V programu razstave je tudi to, da se povabijo, odnosno so se že povabile še: Češkoslovaška, Nemčija, Francija, Italija in Madžarska. Kongresni odbor se nadeja, da bo pridobil za razstavo tudi Anglijo in Zedinjene države Amerike, torej dvoje držav, v katerih je zaščita dece najvišje razvita. Na razstavo je bila povabljen tudi Poljska, ki pa udeležbe do sedaj še ni prijavila.

Iz do sedaj podanih informacij ob predpripravih za drugi balkanski mladinsko-zaščitni kongres, kakor tudi o kongresu samem je razvidno, da bo kongres imel nekoliko širši značaj. To bo prvi kongres te vrste, ki se bo vršil v naši državi. Da je do tega prišlo, znači, da je tudi pri nas zaščita otrok in mladine dosegla gotov višek razvoja in da bo ta kongres prva mednarodna preizkušnja solidnosti našega dela v tem pogledu.

Na razstavi, ki bo v okviru kongresa, pa bo sodelovala tudi »Dravska banovinska sekcija Jugoslovanske Unije za zaščito dece«. Kakor je slovenski javnosti že znano, je postala naša banovinska sekcija po svojih včlanjenih organizacijah nekaka predstavnica mladinsko-zaščitnega, predvsem preventivnega dela v Sloveniji. Kot taka se bo udeležila razstave, da na njej pokaže osnove, delo in organizacijo slovenske zaščite otrok in mladine od vseh početkov do danes. Znamenje, da je zaščita otrok in mladine v Sloveniji v primeri z drugimi pokrajinami v državi najbolj in najsmotnejše organizirana. Zato bo njena naloga predvsem ta, da v pravi luči pokaže svetu dosedanje delo in uspehe, na tudi potrebe za bodoče na mladinsko-zaščitnem polju. Za slovensko učiteljstvo bo ta razstava kakor tudi kongres brez dvoma velikega pomena, in upati je, da bo naše učiteljstvo temu kongresu in razstavi posvetilo potrebno pozornost.

V. J.

Rangna lista

Popravki

Droč Hortenzija, učiteljica, Jarenina, je napredovala v VII. pol. skupino 16. februarja 1933. in ne 11. aprila 1934.

na kopi belih oblakov je sedel možakar z čudnim instrumentom v roki. Okrog njega pa kopa otrok, ki so peli s sladkimi glasovi: »Hribi se beli so...« Kje je že videl tega človeka? Kostnjak je moral biti star, da ni več spoznaval ljudi, ali pa sila prevzet od vsega doživljaja.

Tam na desni je sedelo par mož na rožnatem oblaku. Zvijali so nebeško travo, puhali dim in preštevati leta na računalih. »Da, ti bodo naši«, jih je spoznaval po kredi, ki je bila razmetana okoli njih. Tja se je napotil. Kot dragega gosta, starega znanca so ga sprejeli in uvedli v družbo. Od vseh strani so deževala vprašanja, da je Janez Kostnjak komaj sproti odgovarjal. V družbi so bili znani, obrabi pa tudi taki, ki jih je Kostnjak poznal le po slikah. Čudno. Tu so si bili vsi enaki.

Nasproti njemu je sedel možakar z nelepoglavo, s kratkimi ščetinastimi brki in lasmi, samo oči so bile sama dobrota in milina. Ta mu je prvi ponudil cigareto in našgal s svojim ogorkom. Janez je potegnil z užitkom. Skoro spovračalo se mu je, ko je mislil na zemeljske svaščice, ki so imele ime po vodi, ob kateri se je on rodil.

»Ti, Janez, kaj pa je doli novega?« je vprašal tisti, ki mu je ponudil cigareto. Janez je pogledal za ogorkom, ki ga je oni spustil v loku čez rožnati oblak.

»A, na zemlji? Da, menda nič, človek rad vse pozabi in odpusti.« Janezu je bilo že neprijetno, da bi ga kdo vprašal po dekretu. Z zelo roko si je pogladil zorano čelo in sive lase.

»Ne, ne; mislim na naše, kaj je tam novega?« Janez Kostnjak je na dolgo in široko začel govoriti o rangnih listah, s katerimi so urejena napredovanja in plače.

»Glej, glej, pa da jaz nisem prišel na to. Že v lertnu sem bil vedno v zadregi radi

plače«, je rekel Pestalozzi. Vsi so mu prikimali in odobravali, le Kostnjak jih ni razumel. Hotel jim je še nekaj dopovedati in raztolmačiti, a po nebeških tratah je zavladal silen vris. Kaj takega učitelj Kostnjak ni doživel, niti takrat, ko je imel na enorazrednici sto tri in dvajset otrok. Vmes pa je bučal mogočen zvon. »Ti, to je pa zborovanje«, so mu razlagali in ga vodili v slavnostno dvorano.

To, kar se je tu videlo in slišalo, je preselalo njegov razum. V nepreglednih vrstah, vsaka višja od druge, so sedeli svetniki, mučeniki, nebeški krilati in sploh menda vse, kar je kdaj prestopilo nebeški prag. V popolni tišini so se oglasile orgle, spremljane s cingljanjem neznanih instrumentov. Vmes pa je dobrtno in blago zvenel glas:

»Kot vsako leto, pustim tudi letos našim malim krilatcem, da praznujejo svoj dan. Prosim pa le, da pustijo na miru raj...«

»Tepežkanje! Tepežkanje!« je zaorilo skoz dvorano. Angeli so se razpršili na vse strani, puščajoč za seboj oblak svilenega perja. Toda mogočen glas je zvenel naprej: »... Saj učitelja Janeza Kostnjaka mi pustite v miru! On je iz dežele Titikake! Tam traja tepežkanje pet in trideset let!«

V nebeški dvorani je zašumelo kot v panju. Glave vseh so se obračale nazaj. Janezu Kostnjaku se je zmešilo pred očmi, obhajala ga je čudna omotica. Nehote se je prijel za levo stran. V žepu je nekaj zašumelo. Segel je v žep in izvlekel pergament ter čital:

»Penzijski dekret za učitelja...«

V duši se je začelo nekaj taliti in celiti težke rane. Potreboval je zraka. Šel je sam nazaj na rožnat oblak. Zagledal se je in zamislil na življenje na Zemlji. Z vso dušo je zahrepenel nazaj: »Zemlja!«

Tam v daljavi je migljala kot majhna kresnica. Daljna! Nedosežna!